משנה · אחרונים · הון עשיר · סדר קדשים

הון עשיר על משנה מנחות

רבי עמנואל חי ריקי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

הון עשיר על משנה מנחות

רבי עמנואל חי ריקי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/הון-עשיר-על-משנה-מנחות/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 4
פרק ב 4
משנה א 4
משנה ג 5
משנה ד 5
משנה ה 5
פרק ג 5
משנה ב 5
משנה ה 5
משנה ו 5
משנה ז 6
פרק ד 6
משנה א 6
משנה ב 6
משנה ד 6
פרק ה 7
משנה א 7
משנה ב 7
משנה ג 7
משנה ד 7
משנה ה 7
משנה ז 7
פרק ו 8
משנה ב 8
משנה ג 8
משנה ה 8
משנה ז 8
פרק ז 8
משנה ג 8
משנה ד 8
משנה ה 9
פרק ח 9
משנה א 9
משנה ג 9
משנה ו 9
משנה ז 9
פרק ט 9
משנה ז 9
פרק י 10
משנה א 10
משנה ג 10
משנה ה 10
משנה ז 12
משנה ט 12
פרק יא 12
משנה א 12
משנה ג 12
משנה ד 12
משנה ו 13
משנה ז 13
פרק יב 13
משנה ד 13
פרק יג 13
משנה ב 13
משנה ג 14
משנה ד 14
משנה ח 14
משנה י 14

פרק א

משנה א

מנחות

מנחות יש בו י"ג פרקים כנגד י"ג מיני מנחות. מנחת העומר, מנחת חוטא, מנחת קנאות, מנחת חביתין, מנחת נסכין, שתי הלחם, לחם הפנים, ולחמי תודה, וחמשה מיני מנחות נדבה. וע"ד הנסתר, ידוע שמנחה נקראת הגבורה כדאיתא במאורות נתן (מאורי אור אות המ"ם סי' ע"ג), וידוע ששם שם אלהים וכשתמלאנו יהיו בו י"ג אותיות:

שקמצן שלא לשמן נתן בכלי והלך והקטיר שלא לשמן. משום דקמיצה היא במקום שחיטה דזבח, אע"ג דפסולה בזר, שנאה בבבא בפני עצמה דומיא דההיא דזבחים פ"א משנה ד':

כיצד לשמן וכו' לשם מנחת חוטא. חדא מינייהו נקט:

משנה ב

אחד מנחת חוטא. במנחת קנאות נמי כתיב (במדבר ה, טו) מזכרת עון. ולא הוצרך לפרש, דמ"מ ליכא למטעי מדתני אחת כל המנחות:

קמץ ועלה בידו צרור וכו'. כתב התי"ט, דלר' יהודה בן בתירא לדברי הר"ב, יחזור ויקמוץ, ע"כ. ולא נראה כן, שהרי כתב שאם עבר אחת מהם וקמץ וכו' יחזור כהן כשר ויקמוץ, ע"כ (הר"ב). דמשמע דדוקא בקמיצת פסולים או יד פסולה ס"ל לר"י דיחזור ויקמוץ, ולא בקמיצה פסולה מחמת עצמה כגון עלה בידו צרור וכו', כמו שכתבו התוס' (דף ו. ד"ה בן בתירא). ומ"ש הרב וה"ה לכל הנך פסולים דחשיב במתניתין ס"ל לב"ב וכו', היינו הפסולים המוזכרים ברישא דמתניתין קודם ר"י ב"ב, שצריך לקרות הפסולים ולא הפיסולים, והוצרך לומר זה משום דהפסיק ביניהם לשמאל בפסל:

פרק ב

משנה א

דמו ובשרו ואמוריו אחד. ולכן אם חשב בדם לאכול הבשר חוץ לזמנו פיגל, ולא מבעיא על הבשר אלא אפילו חישב להקטיר אמוריו חוץ לזמנו פיגל, אע"ג דדמו ללבונה דמתרת דאף הם מתירים נינהו, ולפי זה הוי לא זו אף זו ומשום הכי הקדים הבשר לאמורים:

לאכול אחד מן הסדרים. ה"ה לחלה אחת מן הסדרים דמפגלת כל שני הסדרים לרבנן, ולא נקט כל הסדר אלא לרבותא דר"י, דאפילו כי חשב על כל הסדר אין חבירו נפגל, כן הוכיחו התוספות (דף יג: ד"ה לאכול):

משנה ג

לאכול ממנה למחר. משום דבלחם לא שייכא כי אם האכילה נקט לה התנא לבדה בזבח, אע"ג דה"ה לזריקה ולהקטרה כמ"ש התי"ט בשם רמב"ם:

משנה ד

לאכול ממנו. אין ספק דה"ה לזרוק דמו או להקטיר אמוריו למחר, דמאי שנא. אלא דסירכא דמתניתין דלעיל נקט:

משנה ה

שחט אחד מן הכבשים וכו' הקטיר אחד מן הבזיכין וכו'. הואיל וסדרי לחם הפנים משתי הלחם ילפו כמ"ש התי"ט בשם התוספות, אתי שפיר להקדים שתי הלחם אע"ג דלא הוו תדירי כלחם הפנים:

פרק ג

משנה ב

לא הניף. כתב הר"ב, במנחת חוטא ומנחת קנאות דטעונות תנופה, ע"כ. וכן פי' רש"י (דף יח. ד"ה לא הניף). ותמהני, דמנחת חוטא נמנה בפ"ה משנה ה' עם אותם שאינם טעונות תנופה, וצ"לע:

משנה ה

הקומץ מעוטו וכו' העשרון וכו'. פתח במאי דסליק במתניתין דלעיל:

היין וכו' השמן וכו'. הקדים יין לשמן כמו שכתוב בשבח א"י (נפן וגו' זית שמן וגו'. דברים ח, ח), לרמוז דצריך להביא מהיינות והשמנים הכשרים למנחות, המבחר שבהם:

משנה ו

שני שעירי יום הכפורים. שנויים באחרי מות (ויקרא טז, ה):

שני כבשי עצרת. הם בהמות כשעירים:

שתי חלות. באות עם הכבשים:

שני סדרים. של לחם הפנים, כל לחם שוה לחבירו כשתי חלות:

שני בזיכים. באים עם הלחם:

שני מינין שבנזיר. כל שני שבענין הקרבנות נקט בהדי הדדי:

שלשה שבפרה. קחשיב ואזיל בסדר החשבון:
ארבעה שבתודה. מכל חשבונות הארבעה זה דומה יותר לשני מינים שבנזיר הנזכר קודם שלש שבפרה, ואי לאו משום סדר המנין היה ראוי לשנותו תכף אחריו:
ארבעה שבלולב ארבעה שבמצורע. סמך לולב למצורע, לרמוז דמדת ארבעה שבמצורע, רומזת למדת הענוה כמו אגודת הלולב כמו שאז"ל, וסמכו לתודה מפני שאוחזי' אותו כשקורים את ההלל שמנענים אותו באמירת הודו:
שבע הזיות של בין הבדים וכו'. אע"ג דהם מענין שני שעירים, הקדים להם שבע הזיות שבפרה משום דזוטרי מילייהו:

משנה ז

שתי פרשיות שבמזוזה. אחר שגמר ענייני הקדש והמקדש התלויים במנין ומעכבים, התחיל על סדר החשבון לשנות ענייני המצות הדומים להם:
ארבע פרשיות שבתפילין. סמך פרשה לפרשה, ומשום הכי הקדימם לציצית. ועוד בציצית איכא פלוגתא:

פרק ד

משנה א

התכלת. פתח במאי דסליק מינה:
תפילה של יד וכו'. גם זה אינו מענין הקרבנות כמו ציצית:
הסלת והשמן. של מנחת נסכים, וקרבה בכל יום כתמידים, ועיקר המסכתא במנחות אייריי משום הכי הקדימם:

משנה ב

הפרים וכו'. כל זה אייריי באותם הבאים על הלחם, משום הכי סמכה לענין המנחה, והדר תני התמידין אעפ"י שהם תדירים:

משנה ד

לא הקריבו כבש וכו'. ומסתמא כשנתחנך אייריי, מכלל דכשלא נתחנך לא יקריבו בין הערבים, וטעמא כדקתני סיפא שאין מחנכין מזבח העולה וכו', ובזה החסרון מובן. ומשום דקאי באין מעכבין לא קפיד לאשמועינן אלא כל מילי דאין מעכבין, ולאטעויי לא חייש דהא קתני סיפא שאין מחנכין את המזבח וכו':

ולא את השלחן ולא את המנורה. הקדים שלחן למנורה, משום דכל פינות שאתה פונה לא יהיו אלא דרך ימין (עי' זבחים סב:), והשלחן היתה בצפון והמנורה בדרום, וכתיב (תהלים פט, יג) צפון וימין אתה בראתם:

פרק ה

משנה א

אמרו לו אף היא היתה חסרה או יתרה. ש"ס (דף נג:) סוף סוף כי כייל לעשרון קא כייל, ע"כ. ה"ט דפסק הר"ב כר"י אע"ג דתנן אמרו לו:

משנה ב

ועל עריכתה. נכון בעיני לומר שהקיטוף הוא בכלל העריכה, ולכן לא שייך להקשות הקושיא שהקשה התי"ט מאי שייר דהאי שייר:

משנה ג

מנחת כהנים. של כל אחד מה' מינים השנויים, משום הכי סמכם להם והקדימם לכהן משיח:

מנחת נסכים וכו'. לא שייך הכא לומר ואלו כמו ברישא, משום דאינה אלא מנחה אחת שיש לה דין זה, ומשום הכי הקדים הכא השם לענין וכן בלחם הפנים, ואגבו שנה דומיא דידוהו שתי הלחם:

משנה ד

נתן כלי. של שמן, על גבי כלי. של מנחת חוטא ודומיו. אבל כלי של לבונה, לא מבעיא ע"ג כלי שאינו נוגע במנחה אלא אפי' ע"ג עצמה לא פסל, מפני שאין הלבונה דבר המפעפע כמו השמן דמסתמא הכלי מלחלח ממנו וא"א שלא יבא שמן למנחה כשיתנו על גבה ממש:

משנה ה

יש טעונות הגשה ואינם טעונות תנופה. מפני שהטעונות הגשה ולא תנופה הם מוקדמים במתניתין דלעיל, הקדימם נמי הכא:

משנה ז

רבי שמעון אומר. משנה באנפי נפשא היא, ולכן אין לטעות ולומר דפליג אע"ג דקתני אומר:

פרק ו

משנה ב

מנחת נסכים. כולל כל מיני מנחות, משום הכי הקדימה למנחת כהן משיח התדיר בכמה דוכתי:

ולחם הפנים. הוא שתים עשרה חלות, משום הכי שנאו אחר שתי הלחם:

משנה ג

כמין כי. נראה כפי' רש"י שבחומש שפירש כמין ג'. דהכי איתא ברעיא מהימנא פ' פינחס (דף רנה:) סוכה העשויה כמבוי מסטרא דאות ב', כמין גאם מסטרא דאות ג', כמין צריף מסטרא דאות ד', ע"כ. וגאם הוא פירושו של כי, וצ"ל שזו היא צורת הכף יונית, דהכי איתא בש"ס דהוריות דף י"א, מאי כמין כי, כמין כף יוונית, ע"כ. וכן הוא נוטריקון של כ"י, כף יוונית:

משנה ה

וחביתי כהן גדול. ילפו מלחם הפנים, משום הכי שנאם אחריו:

משנה ז

העומר וכו'. הואיל והקדימו במתניתין דלעיל משום סדר חשבון העשרונות והסאין, הקדימו נמי הכא אע"ג דהוא הפך מסדר החשבון:

פרק ז

משנה ג

שחטה חוץ וכו' קדש הלחם. סמך חוץ לחוץ, ועוד דבבא שאחריה דומה לבבא דפליגי עליה, ובבא אחרונה כולל בה דברים אחרים, משום [הכי] בבא זו מקומה הראוי לה הוא הכא, אעפ"י שהיא באמצע הבבות דלא קדש:

משנה ד

ונמצא הזבח. סתם שם זבח נאמר על השחוט כבר, כי השחיטה נקראת זביחה כדכתיב (דברים יב, כא) וזבחת כאשר צויתיך. ובעוד שלא נשחט נקרא קרבן, כן נראה. ולפי זה באמרו אם יש שם זבח אחר. משמע שחוט באותה שעה, ויפסלו בלינה דקאמר, כשאין זבח זבוח באותה שעה, אע"ג דפסולים מיד הוא, משום דס"ל דכיון שאין פסולם בגופם אלא מחמת גזרה, שלא ישרפם עד שתעובר צורתן, כן נראה. ובזה החסרון מובן ואינו צריך טעם:

משנה ה

יביא. הכא תני סתם משום דרשות הוא להביא מה שנדר מן המעשר, וכמו כן בבבא שאחריה, ואצטריך לאשמועינן דלא תימא דאסור משום דיכול לבא לידי פסול:

פרק ח

משנה א

אלא מן החדש ומן הארץ. לא זו אף זו קתני, דשניהם באים להתיר חדש זה במדינה וזה במקדש, והסברא מכרעת שיבאו מן החדש:

משנה ג

ולא מן השלוקין. ומבושלין לא קתני, דסתם מבושל הוא המוזכר בקרא (שמות יב, ט) ובשל מבשל במים. וכבר שנה מן הגרגרים שנשרו במים. ושנה שלוקין, לאשמועינן דבשאר משקין נמי לא יביא:

משנה ו

ולא ממה שנזרע ביניהם ואם הביא כשר. ובלבד שיהיה הזרע רחוק מן הגפן כדינו, דממשקה ישראל בעינן מן המותר לישראל (יחזקאל מה, טו. פסחים מח.), ובלא הכרם אסור אפילו בהנאה:

משנה ז

משלישה ומאמצעה. משליש החבית שבאמצע החבית, כלומר מחלק גובה החבית לשלשה חלקים, ומן השליש הראשון לא היה מביא מפני הקמחים, ומן השליש האחרון מפני השמרים, אלא היה מביא מהשליש האמצעי, כן נלע"ד, והמפרשים פירשו בדרך אחר. והורה לנו בזה התנא כמה מניח מפיה ומשוליה שאינו מביא, דלא תימא דבר מועט אלא דווקא שליש מלמעלה ושליש מלמטה מניח ולוקח משליש החבית, וזה השליש אינו לא השליש שלמעלה ולא שלמטה אלא השליש שבאמצעה:

פרק ט

משנה ז

ושעיר המשתלח. שנאו בסוף, לסמוך לו ר"ש אומר אף שעירי וכו':

פרק י

משנה א

ובשלש קופות. לא ידעתי למה הקדימם לשלש מגלות:

משנה ג

אקצור. הוא לשון עתיד, ולכן אילו היו משיבים לו הין, נראה כאילו אומרים לו תקצור, אבל אין במשמעותו עתה, כיון שהוא לא שאל עתה אלא בלשון עתיד, ועיקר שאלתם ותשובתם היתה מפני המינים, שידעו שעתה הם קוצרים אעפ"י שאינו מחרת השבת, משום הכי אומרים לו בפירוש קצור לשון צווי. והיינו טעמא נמי דשנאו בסוף, דמשמע דהיה שואל להם דבר זה בסוף, אע"ג דקופה זו היתה צריכה אחר הקצירה, משום דזו היא עיקר דחיית הבייתוסים, דהשאלות אחרות הם מכשירי הקצירה לבד, ועדיין היו יכולים לומר שהקצירה עצמה לא היו עושים אותה מיד אלא במוצאי שבת, וידוע הוא כי סוף הענין הוא דבר מסויים לזכרון יותר מן האמצע, וסימניך סוף דבר הכל נשמע:

משנה ה

מחצות היום ולהלן. כתב התי"ט בשם הרמב"ם (בפיה"מ כאן), דהואיל ותלה הטעם בב"ד דלא היו מתעצלים בו לאחרו מחצות היום, והב"ד בירושלם היו עומדין כי שם היו מקריבין אותו, משום הכי צריכים לידע בכל מקום אימתי הוא חצות יום בירושלם, כדי שמאותו שעה שהגיעה חצות של ירושלם מותרים, ולא קודם אותה שעה אף כי הגיע חצות במקומם, וכן הוא במקום שלא הגיע עדיין חצות שמותרים אם הגיע כבר חצות בירושלם. וסיבת שינוי זה הזכירו התי"ט בקצור נמרץ, ולכן אמרתי כי טוב מאד הוא להאריך הענין, כדי שיהיה הכל מובן אף להבלתי בקי בחכמת התכונה. והוא כי צריך אתה לידע דהארץ עומדת באמצע הרקיע כמרכז בעגולה, והארץ הזאת כמו כן עגולה היא, והמקומות שעליה עומדים סביב סביב לה, ובכל מקום ומקום מתראה חצי הרקיע וחצי נסתר ממנו, ובעלות השמש בחצי הנראה למקום ההוא הוא תחילת היום, ובהגיעו באמצע חצי הנראה הוא חצי היום למקום ההוא, ולהיות שאין חצי הרקיע הנראה למקום אחד אותו חצי הנראה למקום אחר, משום הכי אין חצות היום בכל המקומות ברגע אחד, כי אפשר להיות שחצות יום של מקום אחד הוא תחילת היום למקום אחר, להיות מתחיל משם חצי הרקיע הנראה לאותו מקום אחר, וכן להפך אפשר להיות:

והבט עיניך בצורה שלפניך ותראה בחוש העין איך האמת כך הוא. והוא העגול שבאמצע הוא הארץ, והוא מסומן באות א'. והשלשה עיגולים שסביב לו הם שלשה עיירות

שעליה, והם מסומנים באותיות בג"ד. והעגול הגדול שסביבם הם השמים, והוא מסומן באותיות הוז"ח, אות ח' מזרח, ז' צפון, ו' מערב, ה' דרום. והקוים העוברים על מרכז הארץ ונוגעים מכאן ומכאן לעגול, הם הקוים המחלקים את הרקיע הנראה מהנסתר לכל מקום ומקום כפי מה שהוא, וכל אחד מאלו הקוים נקראים בשם אופק, והוא שקו ט"י הוא אופק מקום ב', וקו ח"ו אופק מקום ג', וקו ז"ה אופק מקום ד'. והרקיע שעל אופק המקום ההוא הוא הנראה מאותו מקום, ושתחת האופק ההוא הוא הנסתר ממנו, והנה בעלות השמש על אופק המקום הוא תחילת היום למקום ההוא, ובהגיעו באמצע השמים הנראים למקום ההוא, חצות היום למקום ההוא. ולכן בעלותו בפאת מזרח על נקודת ח', הוא תחילת היום למקום ג' כי עלה על אופק שלו, ועדיין הוא לילה למקום ד' כי השמש עדיין תחת אופקו עומד, ובהגיעו לנקודת כ' הנה הוא חצות היום למקום ב' שאופק הוא קו ט"י, ועדיין אינו חצי יום למקום ג' על כי לא עלה השמש עדיין עד חצי השמים הנראים ממנו, עד הגיעו אל נקודת ז', ובהגיעו לשם הוא חצות היום שלו, וכאשר יעבור את נקודת ז' מאיר היום למקום ד' כי על אופקו הוא עומד. נמצא שברגע אחד יש ג' זמנים משונים לג' מקומות אלו, כי למקום ד' הוא תחילת היום, ולמקום ג' בחצי היום, ולמקום ב' נוטה להעריב, וכאשר ירד השמש עד תחת נקודת י', אז בא השמש למקום ב' וחשיכה לו, ומזה תדון ממקום למקום כשתסתכל יפה בצורה שלפניך:

ואילולי שהשמש אינו עולה ביושר לעולם על חצי השמים הנראים, אלא הולך אל דרום וסובב אל צפון באלכסון, היו בכל זמן ובכל מקום הימים והלילות שוים, שהרי בכל מקום חצי השמים עומדים על האופק שלו בהסיר מכשולות הראיה שהם ההרים והגבעות, וחצי מתחתיו. אבל מפני שאינו כן, אלא השמש אינו עובר על המקום ביושר אלא באלכסון, וגם אין השמש מתפשט בכל רוחב הרקיע הנראה לאותו מקום, כי אם מהלכו ברוחב הוא כנטית אפודת המזלות מעגול חצי השמים, ולהיות המקום ההוא עומד חוץ ממקום זה, נמצא שאין השמש עובר על ראשו לעולם אלא רואה אותו ברחוק ממנו, ויש מקום שהוא להפך, לפיכך מצינו שינוי הלילות והימים מזמן לזמן וממקום למקום, ואין כאן מקום להאריך בזה, אלא דיו שנדע איך יהיה זה שיקדים חצות יום במקום אחד למקום אחר, וההערות האחרות הם כדי להוציא מלב הבלתי בקי בחכמת התכונה הקושיא אשר יוכל להקשות לכאורה, שאם כן יהיו בכל מקום ובכל זמן הימים והלילות שוים, שאינו כן מהטעמים הגלוים לבקיאים בזריחת השמש ומבואו כמ"ש:

משנה ז

החיטין וכו' חייבין בחלה וכו' ואסורין וכו'. בלשון זה עצמו נשנית משנה זו במסכת חלה (רפ"א), ומשום גופא דעניינא לבד לא רצה לשנות:

משנה ט

מפני בית האבל מפני בטול בית המדרש. רמז דגדולה גמילות חסדים יותר מתלמוד תורה (עי' ע"ז יז:):

פרק יא

משנה א

שתי הלחם נילושות אחת אחת וכו' לחם הפנים נילוש אחד אחד. התי"ט טרח למצוא טעם על מה נשנו שתי הלחם בלשון נקבה, ולחם הפנים בלשון זכר. ואמרתי אני בלבי שהאמת יורה דרכו, ובלמודי האר"י זלה"ה מצאתי, דשתי הלחם הם שתי נוקבין, והם השני ההין שבשם הויה שהם סימן לנקבה, ולחם הפנים הם י"ב חלות, כנגד י"ב אותיות שבשלשה הויות שהם בגי' לחם, וכבר ידענו ששם הויה הוא זכר לגבי שם אדנות שהוא נקבה:

לחם הפנים נילוש. קתני לשון יחיד משא"כ בשתי הלחם, משום דהכא לא הזכיר סכום מנין הלחמים כמו בשתי הלחם שלא להאריך הרבה, כי כבר אנו יודעים בהזכירו לחם הפנים כמה לחמים הם, משא"כ בשתי הלחם דבאמרו הלחם סתם לא היינו יודעים באיזה לחם מדבר, כי גם חלות תודה נקראים לחם כדתנן בכמה דוכתי לחמי תודה:

ונאפה שנים שנים. הואיל ופתח בלשון יחיד, קתני נמי ונאפה לשון יחיד, אע"ג דנאפה שנים שנים:

משנה ג

כלל אר"ע. עיין מ"ש בפ"ו דשביעית משנה ב':

כל מלאכה וכו'. אצטריך, לאשמועינן הטעם דאינם דוחות, משום הכי שנאם בסוף סמוך לו שלא כסדר מלאכתן, כי טחינה והרקדה קודמת ללישה עריכה ואפיה:

משנה ד

כדי שלא תטעה זד"ד יה"ז. ואין לטעות ולהחליף, כי זדד יש בו שני דלתות שהם שני אותיות שוות, רמז לשתי הלחם שוים. ויה"ז שני אותיות אחרונות שהם במקום ד"ד של שתי הלחם, עולים י"ב, רמז לי"ב חלות של לחם הפנים:

בן זומא אומר. התי"ט כתב דלא פליג. ולעד"נ דפליג מדקתני אומר, וס"ל דאין קרנות בשתי הלחם אלא בלחם הפנים, ומביא ראיה מן המקרא שכתב פנים בלחם הפנים, דמשמע שיהיה לו פנים ולא ללחם אחר. ואע"ג דקתני נמי ריש"א ולא פליג, הואיל ופליג בענין זה עם ר"מ דמסתמא הוא סתם משנה בכפלא (לקמן מ"ה), ואפשר דבאותו מחלוקת הזכירו נמי ענין זה של קרנות ונתן בו ר"י סימן, משום הכי לא קתני אמר ר"י אלא ריש"א סימן זה כר"א, ופליג עליו בכפלא. וכה"ג מצינו בכמה דוכתי במשנה דמזכיר החכם החולק כל העניינים שהזכיר בה פלוגתיה, אע"ג דלא פליג עלייהו בכלהו, ולא הזכיר התנא כל סברת ר"מ דקרנות ודכפלא בבבא אחת והדר כל סברת ר"י בהם, כדרכו בשאר המקומות הדומים לאלו, משום דהוא ענין ארוך וניחא ליה לחלקו כאילו הם שני עניינים, אע"ג דכשנחלק ר"מ עם ר"י, הזכיר מאי דס"ל בין בקרנות בין בכיפלא זה אחר זה וכמו כן עשה ר"י, כן נלע"ד:

משנה ו

כל הכלים שהיו במקדש וכו'. התי"ט כתב מ"ש, ועיין מ"ש בספרי מעשה חושב שחברתי על מלאכת המשכן בפירוש פרק ז' פיסקא י' ותמצא מרגוע לנפשך בענין זה:

משנה ז

המכניסים עומדים בצפון וכו'. כבר ידענו מאי דאמור רבנן (סוטה מז.) דלעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת, וכתיב (תהלים פט, יג) צפון וימין אתה בראתם. הרי שהצפון הוא השמאל, ועמידת הכהנים בענין זה, גורם שבין המכניסים בין המוציאים דוחים הלחם מצפון ומקרבים אותו לדרום וכן נכון, משא"כ אילו היו עומדים להפך. והתי"ט כתב טעם אחר בשם רש"י, אבל לע"ד טעם זה הוא אמיתי:

פרק יב

משנה ד

בארבעים סאה הוא טובל וכו'. דומה לענין זה, משום הכי לא נקט דין ביטול בששים אע"ג דדומה למנין:

פרק יג

משנה ב

מאחד ועד ששים. כתב הר"ב שהם אלף תת"ל עשרונות. והתי"ט בשם התוספות (קו. ד"ה שהן) כתב סדר חשבונותם. והנני כותב כלל הרגיל בין חכמי התשבורת, שתוכל

להשתמש בו בתורתנו הקדושה בכל ענין הדומה לזה, והוא שכשתרצה לידע סך חשבון כמה מספרים שכל אחד מתרבה על חבירו, ועודף עליו עודף שוה או איפכא, תצרף המספר האחרון שבהם עם הראשון ותכפול אותו עם סך חצי מנין המספרים, ומספר היוצא מכפל זה הוא סך חשבון כל המספרים. והכא נמי תן אחד על ששים ויהיה ששים ואחד, ותכפול אותו על שלשים שהם חצי מנין המספרים שיש באחד ועד ששים שכל אחד עודף על חבירו אחד, ויצא לך מספר אלף ותתצ"א וזהו סך כל הס"א מספרים:

משנה ג

המעלה את הקומץ בחוץ. הקשה התי"ט למאן דמפרש ליה על קומץ אחד של שני בזיכי לבונה, דה"ל להקדים אליו שני בזיכין טעונין שני קומצין, ע"כ. ולי נראה דאין זו קושיא, דרצה התנא להזכיר בתחילה כל קומץ יחידי, ומטעם זה נמי אתי שפיר אף למאן דמפרש ליה אקומץ דסולת, אע"ג דהפסיק בזה בין קומצי הלבונה הנזכרים בבבא שלפניה ושלאחריה, דאי לאו הכי יותר שייך להקשות אמאן דמפרש ליה אסולת ממאן דמפרש ליה אלבונה, ומ"ש התי"ט למאן דמפרש ליה אלבונה דא"כ קשה קצת וכו' כמש"ל, לא דק באמרו דא"כ, דאדרבא איפכא מסתברא כמ"ש:

משנה ד

הוא מביא. במשנה שבש"ס גרסינן יהא מביא, אבל בכל המשניות שראיתי מדפוסים שונים גרסינן הוא. ולפי זה צ"ל דקמ"לן דבו תלוי הדבר, אע"ג דאמיד להיות שוע, ודרכו כשנותן מתנה ליתן יותר ממה שאומר שנתכוון, דקיל"ן דהמקדיש בעין יפה מקדיש (עי' ב"ב עא. רמב"ם ערכין וחרמין פ"ד הט"ו), אין יכולין להוציא מידו עוד כשאומר לא לכך נתכוונתי, כן נראה:

משנה ח

שחור וכו' גדול וכו' לא יצא. משום דרצה לשנות פלוגתא דר' בסיפא מן הטעם שכתב הר"ב, קתני גדול והביא קטן, אחר שחור והביא וכו', אע"ג דהוי זו ואצ"ל זו, לסמוך לו קטן והביא גדול דעליו נשנית פלוגתא דר':

משנה י

בירושלם. כתב התי"ט בשם רש"י (בתשובות סי' ק"ע הו"ד בתוס' דף קט. ד"ה לא ישמשו) לאפוקי בנוב וגבעון דמותרים לשמש. פי' בבמות כנוב וגבעון, אם יותרו לעתיד, דהא משבאו לירושלם ונאסרו הבמות לא היה להם עוד היתר כדתנן בפ' י"ד דזבחים (משנה ח'), ומעשה דחוניו בבית שני היה, ונפקא מינה מ"מ לזמן הזה דלא נפסלו מכל וכל, ועוד משום אותם ששמשו לד"א דיכול היה להיות בזמן היתר הבמות, נקט בירושלם

לאפוקי בבמות:

מנחות מתחיל בכף ומסיים במם היינו מך, כי הוא דרכו להקריב מנחה כמשאז"ל (דף קד:) על פסוק (ויקרא ב, א) ונפש כי תקריב קרבן מנחה:

סליק מסכת מנחות. מנפשות הנאנחות:

הן תקום ותתגבר על יצרך ברוב כחות.

כי תודה בלב נשבר בזבחים ובמנחות: